



# Innst. S. nr. 172

(2003-2004)

## Innstilling til Stortinget fra kommunalkomiteen

St.meld. nr. 10 (2003-2004)

### Innstilling fra kommunalkomiteen om Sametingets virksomhet i 2002

Til Stortinget

#### 1. INNLEDNING

##### 1.1 Sammendrag

Sametingets årsmelding for 2002 ble vedtatt i plenum 20. mai 2003 (sak 20/03), og inngår som vedlegg til stortingsmeldingen. I stortingsmeldingen har Kommunal- og regionaldepartementet også kommentert merknader fra kommunalkomiteen (Innst. S. nr. 110 (2002-2003) Innstilling fra kommunalkomiteen om samepolitikk) samt aktuelle saker som er kommet opp etter at Sametingets årsmelding ble vedtatt.

Meldingen inneholder ingen nye tiltak som vil medføre administrative eller økonomiske konsekvenser. De tiltakene som er omtalt, blir dekket innen gjeldende budsjetttrammer for de berørte departementer.

##### 1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, og fra Senterpartiet, lederen Magnhild Meltveit Kleppa, viser til at ifølge sameloven skal Sametingets årsmelding oversendes Regjeringen og Stortinget hvert år. Komiteen viser til at både Regjeringen og komiteen i forbindelse med de årlige stortingsmeldingene om Sametingets virk-

somhet også har benyttet anledningen til å kommentere saker som Sametinget tar opp.

Komiteen viser til at de overordnede prinsipp i samepolitikken er å finne i Innst. S. nr. 110 (2002-2003) Innstilling fra kommunalkomiteen om samepolitikk. Behandlingen viste at det er bred, men ikke enstemmig, oppslutning rundt hovedlinjene i samepolitikken.

Komiteen har merket seg at meldingen ikke inneholder nye tiltak som vil medføre administrative eller økonomiske konsekvenser. De tiltakene som er omtalt, blir dekket innen gjeldende budsjetttrammer for de berørte departementer.

Komiteen viser til partienes respektive merknader i innstilling fra kommunalkomiteen om samepolitikken, Innst. S. nr. 110 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 55 (2000-2001) og St.meld. nr. 33 (2001-2002). Komiteen viser videre til partienes respektive merknader under budsjettbehandlingen for 2004, jf. Innst. S. nr. 5 (2003-2004) vedrørende samepolitikk. Komiteen ønsker i tillegg å gi kommentarer til enkelte tema som er tatt opp i meldingen.

Komiteen viser til Sametingets brev til komiteen av 22. mars 2004 der Sametinget er kritisk til måten Regjeringen har fremmet meldingen på overfor Stortinget. Komiteen viser til svarbrev fra kommunal- og regionaldepartementet av 2. april 2004 der det blir redegjort for hvordan Sametingets årsmelding årlig presenteres for Stortinget. Komiteen vil understreke at uansett om årsmeldingen har vært inkludert som et ordinært kapittel i stortingsmeldingen, eller om den har fulgt som vedlegg, har de ulike regjeringer hver gang gjennom meldingen benyttet anledningen til å kommentere og belyse spørsmål om samepolitikken og samiske forhold som Sametingets årsmelding gir grunn til.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det samiske folk i dag er fullt ut integrert i det norske samfunn. Enhver etnisk same

med norsk statsborgerskap har de samme grunnleggende demokratiske og sosiale rettigheter i det norske samfunn som enhver annen norsk statsborger.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets grunnleggende menneskesyn, respekt for menneskeverdet, likeverdet og enkeltindividets egenart uavhengig av etnisk opprinnelse, nasjonal tilhørighet, rase, religion eller politisk syn. Enhver forskjellsbehandling på slikt grunnlag er etter disse medlemmers syn uakseptabelt.

Disse medlemmer mener det ikke finnes noen form for klart konstaterbare grunner for å hevde at samer blir diskriminert eller lider under manglende sosiale eller demokratiske rettigheter i dagens norske samfunn. Av disse grunner er det absolutt ingenting som taler for at samisk etnisitet er grunnlag for en særegen samisk politikk som skal tilrettelegge for utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Disse medlemmer mener tvert imot at det å gi folkegrupper ut fra en bestemt etnisk tilhørighet særskilte demokratiske og politiske rettigheter, virker stigmatiserende og konfliktskapende over tid.

Disse medlemmer ønsker derfor å nedlegge Sametinget. Sametinget er et lite representativt organ for det samiske folk. De fleste samer er ikke engang oppført i samemanntallet for å få stemmerett ved samlingsvalgene hvert 4. år. Den lave oppslutningen for samemanntallet kan indikere at flertallet av etniske samer ikke ser behovet for en egen samisk politikk som viktig og tar avstand fra Sametinget som det fremste talerøret for samisk relaterte saker.

Disse medlemmer viser også til at Sametingets valgordning har en demokratisk slagside. I hver av de 13 valgkretsene velges det 3 representanter til Sametinget helt uavhengig av hvor stort eller lite samemanntallet er i de respektive valgkretser.

Resultatet er at enkelte av de 39 innvalgte samlingsrepresentantene bare har noen få titalls stemmer bak seg, mens andre innvelges med flere hundre stemmer bak seg. Denne skjevheten gir en lite representativ sammensetning på Sametinget.

Disse medlemmer vil også vise til at nyere forskning har avdekket faktagrunnlag som dramatisk svekker grunnlaget for å definere samer som urbefolkning i Norge. Nyere forskning tyder derimot på at samer trolig var blant de siste etniske folkeslag som innvandret til Finnmark og som tok Finnmarks ressurser i bruk tilbake i tid, og ikke de første.

Disse medlemmer mener av disse grunner at samefolkets urfolkstatus etter ILO konvensjon 169 kan være gitt på sviktende grunnlag. På denne bakgrunn er det grunn til å hevde at urfolkstatusen kan revurderes.

Disse medlemmer er bekymret for den negative utviklingen som synes å ha funnet sted i Finnmark siden Sametinget ble opprettet i 1989 og at Sametinget til stadighet bruker ILO konvensjon 169 som brekkstang for skjerpede samiske krav om økt rett til selvbestemmelse. Disse kravene er ofte kontroversielle og utløser konflikter og motsetninger.

Disse medlemmer er også informert om at marginale samiske grupperinger har som målsetting å danne en egen autonom samisk nasjon en gang i fremtiden.

Disse medlemmer tar sterkt avstand fra slike ekstreme samiske grupperinger, selv om de synes å være lite representative og helt uten legitimitet hos det store flertall av norske samer.

Disse medlemmer viser også til at det i dag er et eget samisk flagg, eget samlingsmøte, egen samisk nasjonalsang og nasjonaldag m.m.

Disse medlemmer har også merket seg at sentrale samlingspolitikere fra NSR har tatt til orde for eget samisk forsvar og utenrikspolitikk, tilsynelatende uten å bli irettesatt av samlingspresidenten fra samme NSR-liste.

Disse medlemmer viser til at konfliktnivået om bruk av ressurser til land og vann i Finnmark har økt betydelig den senere tid som en følge av Sametingets opprettelse og stadige krav fra Sametinget om utvidede samiske rettigheter til land og vann.

Disse medlemmer viser til at Sametinget har avvist forslaget om ny finnmarkslov. Sametinget begrunner sin avvisning med at urfolks rettigheter ikke er godt nok ivarettatt i lovfremlegget fra Regjeringen.

Disse medlemmer har lenge hevdet det prinsipielle syn at alle som er bosatt i Finnmark skal ha nøyaktig lik rett til utnyttelse og bruk av land og vannressursene i Finnmark. Prinsippet om lik rett til land og vann bør gjelde både i nærings- og rekreasjonsmessig sammenheng.

Disse medlemmer gjentar at enhver same som er norsk statsborger, har nøyaktig de samme politiske, demokratiske og sosiale rettigheter som enhver annen norsk statsborger. Det finnes derfor ikke noen tilstrekkelig godt begrunnede argumenter for å føre en egen samisk politikk i dag.

Disse medlemmer finner det således underlig at ikke også andre partier på Stortinget innser at dagens rådende norske samepolitikk er feilslått, og at det vil bære galt av sted for fremtiden om vi ikke endrer kurs på dette området før det er for sent.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet meiner Sametinget si rolle bør styrkast, både som premissleverandør overfor nasjonale styresmakter og som ansvarleg organ for utvikling av det samiske samfunnet.

Denne medlemmen registrerer at det er eit betydeleg misforhold mellom dei budsjettinnspel Sametinget legg fram for Regjeringa, og dei midlane regjering og storting stiller til disposisjon. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sine alternative budsjett over fleire år har føreslått å auke tilskotet til Sametinget.

Denne medlemmen vil vise til at Sametinget sitt høve til å drive utviklingsarbeid innanfor dei samiske områda må styrkast. Med auka løyvingar vil det vere betre rom for vidareføring av vedteken politikk.

## **2. SAMARBEID MELLOM SAMETINGET OG SENTRALE OG LOKALE MYNDIGHETER**

### **2.1 Sammendrag**

Det er Regjeringens siktemål at samiske interesser skal komme inn så tidlig som mulig og i forkant av de prosesser som berører samiske interesser. Regjeringen vil arbeide videre med å utvikle prosedyrer som skal sikre Sametinget reell medbestemmelse i utviklingen av samepolitikken.

#### **2.1.1 Samordning av Regjeringens budsjettarbeid**

En del av dialogen mellom Sametinget, Kommunal- og regionaldepartementet og de aktuelle fagdepartementer er faste årlige møter på politisk nivå i forkant av Regjeringens første budsjettkonferanse.

Sametinget er gitt unntak fra bevilgningsreglementets § 4 om bruttobudsjettering, og får i dag hele sin bevilgning over 50-poster fra flere departementer. Sametinget har frihet til selv å prioritere og disponere bevilgede midler til tiltak som de mener sikrer samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Prosjektet "Tilskuddsforvaltning i Sametinget" er startet opp for å vurdere former for oppfølging og kontroll av de tilskuddene som blir fordelt av Sametinget i plenum, jf. St.prp. nr. 1 (2003-2004).

#### **2.1.2 Samarbeidsavtaler mellom Troms og Finnmark fylkeskommuner og Sametinget**

Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med henholdsvis Troms fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune. Samarbeidsavtalene mellom fylkeskommunene og Sametinget representerer nye former for samarbeid mellom offentlige etater. De representerer nyskapninger som vil bidra til å klargjøre Sametingets funksjoner som aktør i forhold til det fylkeskommunale nivået. Avtalene vil også bidra til å utvikle fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør.

Regjeringen er positiv til denne typen samarbeid, som sikrer at det samiske perspektivet blir ivarettatt på det regionale nivået.

### **2.2 Komiteens merknader**

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, har merket seg at Sametinget har gitt uttrykk for at det ikke er tilstrekkelig med tilfeldige møter med sentrale myndigheter i saker hvor samiske interesser blir berørt. Flertallet stiller seg positive til at Regjeringen arbeider videre med å utvikle prosedyrer som skal sikre Sametinget medbestemmelse i utviklingen av samepolitikken. Flertallet er også positive til at Regjeringen nå har invitert Sametinget til å utvikle en fremtidig mal for hvordan og i hvilke saker konsultasjoner mellom Regjeringen og Sametinget skal gjennomføres.

Flertallet vil fremheve viktigheten av at Sametinget også etablerer samarbeid med regionale myndigheter for å bidra til at det samiske perspektivet også blir ivarettatt i det regionale utviklingsarbeidet. Det er derfor med tilfredshet flertallet konstaterer at Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med henholdsvis Troms og Finnmark fylkeskommuner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## **3. SAMISKE BARN OG UNGE**

Sametinget tildeles midler til tilskudd til samiske barnehager og til informasjons-, veilednings- og utviklingsarbeid i samiske barnehager og barnehager med samiske barn. Det særskilte tilskuddet til samiske barnehager ble overført til Sametinget 1. januar 2001. Sametinget har utarbeidet nye retningslinjer som ble gjort gjeldende fra 1. januar 2002. Sametinget har ansvaret for satsingen i de samiske barnehagene i forbindelse med Barne- og familiedepartementets treårige kvalitetssatsing i barnehagesektoren.

Barne- og familiedepartementet skal høsten 2003 starte arbeidet med å gjennomgå barnehageloven og rammeplan for barnehagen med tanke på revidering. Sametinget vil bli en viktig samarbeidspart i dette arbeidet.

Det forutsettes at Sametinget vurderer og eventuelt tar initiativ til særskilte undersøkelser om samiske foreldres barnehagebehov.

Barne- og familiedepartementet vil være i kontakt med Sametinget om utvikling av tiltak på området barnevern i samisk kontekst.

Det pekes også på inkorporeringen av barnekonvensjonen i norsk lov, som trådte i kraft 1. oktober 2003, og som har særskilte bestemmelser om barn av minoriteter og urfolk.

### **3.1 Komiteens merknader**

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, har merket seg at Sametinget har satt særlig fokus på barnehagesektoren i 2002, gjennom å ha foretatt en rekke besøk til kommuner og barnehager som har samiske barnehager, arrangert nasjonale konferanser for barnehageansatte og tildelt midler til ulike prosjekter i barnehagene. Flertallet har merket seg at denne satsingen blant annet følger av at Sametinget har ansvaret for satsingen i de samiske barnehagene i forbindelse med Barne- og familiedepartementets treårige kvalitetssatsing i barnehagesektoren.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## 4. SAMISK KULTUR OG SPRÅK

### 4.1 Sammendrag

#### 4.1.1 *Samarbeid med Sametinget*

Kultur- og kirkedepartementet overførte fra 2002 forvaltningsansvaret for en rekke kulturinstitusjoner og tiltak til Sametinget, deriblant Samisk spesialbibliotek, mobil bibliotekjeneste, samisk kunstnerstipend, utstillingsvederlag til samiske kunstinstitusjoner, stedsnavntjenesten og oppfølging av samisk språklov, samiske museer, samisk arkiv, samiske musikkfestivaler og Beaivvaš Sámi Teater. Sametinget forvalter nå en rammebevilgning, og det er opp til Sametinget å prioritere kulturtiltak innenfor denne totale budsjettammen.

#### 4.1.2 *Samisk språk*

Etter lovendringen som trådte i kraft 2. januar 2003, er det Sametinget som tar hånd om samiske språkspørsmål.

Sametinget behandlet i 2002 søknad fra Tysfjord kommune om å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk, og har gitt sin tilslutning til at kommunen kan komme inn under forvaltningsområdet. Regjeringen vil følge opp vedtaket i 2003/2004.

Sametinget har bedt Kultur- og kirkedepartementet om å gjennomføre en evaluering av samelovens språkregler. Departementet har innledet samtaler med Sametinget om dette.

Regjeringen har som mål å synliggjøre samisk kultur, historie og språk, jf. St.meld. nr. 33 (2001-2002). I tråd med dette vil Finnmark fylke fra 1. februar 2004 ha tospråklig (norsk og samisk) fylkesnavn, jf. Ot.prp. nr. 111 (2001-2002). Samtidig vil Porsanger kommune få trespråklig kommunenavn (norsk, samisk og kvensk/finsk). Det foreligger søknad fra Troms fylkesting om tilsvarende tospråklig fylkesnavn på Troms.

Sametinget, Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet har et nært samarbeid for å sikre at samisk språk kan brukes i datasammenheng. eSåpmi-planen støttes dessuten av Nærings- og handelsdepartementet som et ledd i oppfølgingen av Regjeringens strategi for elektronisk innhold. Som en del av oppfølgingen har Regjeringen bestemt at statlige etater skal vurdere sine behov for støtte til samisk språk.

For å stimulere til dette har Kommunal- og regionaldepartementet etablert en kompetansebase og et eget nettsted for samisk språk og IT - SamIT. Kompetansebasen har vært i virksomhet fra høsten 2003 og er drevet av Norsk Standard.

Norge, Sverige og Finland støtter i fellesskap et opplegg for datastandardisering av samisk språk.

Kommunal- og regionaldepartementet, som samordnende departement for samiske spørsmål, vil fortsatt ha samisk språk og IT som et viktig satsningsfelt.

#### 4.1.3 *Samiske kulturbygg*

I forbindelse med revidert budsjett 2002 ble det bevilget 5 mill. kroner til realisering av byggetrinn II

ved Árran lulesamiske senter i Tysfjord, blant annet som oppfølging av merknader fra kommunalkomiteen. Utbyggingen ble sluttført høsten 2003.

I Kultur- og kirkedepartementets investeringsplan for 2004-2007 (jf. St.prp. nr. 1 (2003-2004)), er Ája samisk senter i Kåfjord oppført med et samlet tilskudd på 29 mill. kroner, der det første tilskuddet er planlagt gitt i 2006 (10 mill. kroner). Til Samisk Kunstmuseum er det ført opp et planleggingstilskudd på 1 mill. kroner i 2006 og 10 mill. kroner i 2007.

#### 4.1.4 *Samiske media*

Med utgangspunkt i Stortingets behandling vil Kultur- og kirkedepartementet sende et utkast til endringer i forskriften om tilskudd til samiske aviser på høring. I tillegg vil departementet ta kontakt med Sametinget for å diskutere en eventuell overføring av forvaltningsansvaret for ordningen. Dette arbeidet er i en startfase.

Sametinget og kommunalkomiteens flertall har anbefalt tiltak for å sikre et lulesamisk avistilbud. Kommunal- og regionaldepartementet bevilget i 2003 midler til Nord-Salten avis. For øvrig har avisen Min Aigi også etablert et tilbud på lulesamisk. Avisen mottok i 2002 3,6 mill. kroner fra tilskuddsordningen for samiske aviser.

Det er grunn til å understreke det generelle prinsippet om at et språk må kunne brukes for å holdes i hevd. Dette innebærer blant annet at storsamfunnet også åpner for at for eksempel samisk språk kan slippe til på andre arenaer enn de som bare vedkommer samene selv, for eksempel i riksdekkende etermedier og som parallelltekst i ulike offentlige dokumenter.

#### 4.1.5 *Samisk idrett*

I Sametingets årsmelding uttrykkes en forventning om støtte fra spillemidlene til samisk idrett. Kultur- og kirkedepartementet har mottatt en søknad fra Samenes Idrettsforbund - Norge (SVL-N) om driftstilskudd fra spillemidlene til sentralorganisasjonen. Kultur- og kirkedepartementet har derfor i brev av 10. juli 2003 til SVL-N oppfordret organisasjonen til å gå i dialog med Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF) med tanke på et samarbeid og en koordinering av virksomheten. Et slikt samarbeid vil være en forutsetning dersom SVL-N skal motta spillemidler til sentralorganisasjonen.

#### 4.1.6 *Holdninger og informasjon*

Kommunal- og regionaldepartementet vil i samarbeid med Sametinget i perioden 2003-2005 sette i gang en holdnings- og informasjonskampanje om samiske forhold.

#### 4.1.7 *Samefolkets dag*

Regjeringen har opprettet en interdepartemental arbeidsgruppe bestående av Kommunal- og regionaldepartementet, Justisdepartementet og Utenriksdepartementet til å utrede spørsmålet om å gjøre samefolkets dag, 6. februar, til offisiell flaggdag.

#### 4.1.8 *Tospråklighet i kommunene*

Sametinget fordelte i 2003 til sammen 34,5 mill. kroner til språktiltak, hvorav 29,6 mill. kroner til kommuners og fylkeskommuners utgifter til tospråkligheitsarbeid og andre tiltak innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Kommunal- og regionaldepartementet har i statsbudsjettet for 2004 foreslått at det i tillegg til dette bevilges 7 mill. kroner over kap. 571 post 64 Skjønnstilskudd til 2004. Midlene skal fordeles av Sametinget til kommunenes og fylkeskommunenes tospråkligheitsarbeid, og vil bli lagt inn i Sametingets ramme fra 2005.

#### 4.2 **Komiteens merknader**

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at Kultur- og kirkedepartementet fra 2002 overførte forvaltningsansvaret for en rekke kulturinstitusjoner og -tiltak til Sametinget. Flertallet ser det som positivt at det nå er opp til Sametinget å prioritere samiske kulturtiltak innenfor en rammebevilgning.

Flertallet viser til at Sametinget har fått ansvaret for samiske spørsmål. Flertallet har merket seg at Sametinget i 2002, etter søknad fra Tysfjord kommune, ga sin tilslutning til at kommunen kan komme inn under forvaltningsområdet. Flertallet har merket seg at Sametinget og Kultur- og kirkedepartementet har innledet samtaler om en evaluering av samelovens språkbestemmelser.

Flertallet slutter seg til Regjeringens mål om å synliggjøre samisk kultur, historie og språk og viser i den forbindelse til at Finnmark fylke har fått tospråklig fylkesnavn fra 1. januar 2004, jf. Innst. O. nr. 5 (2002-2003). Flertallet har merket seg at det foreligger søknad fra Troms fylkesting om tilsvarende tospråklig fylkesnavn på Troms.

Flertallet viser til at det i forbindelse med revidert budsjett 2002 ble bevilget 5 mill. kroner til realisering av byggetrinn II ved Arran lulesamiske senter i Tysfjord, blant annet som oppfølging av merknader fra kommunalkomiteen, jf. Budsjett-innst. S. nr. 5 (2000-2001) og Budsjett-innst. S. nr. 5 (2001-2002). Flertallet har merket seg at forholdene ved Saemien Sijte i Snåsa, som det viktigste møtested for sørsamisk kultur og administrasjon, er vanskelige. Flertallet viser i den forbindelse til Budsjett-innst. S. nr. 5 (2003-2004) der komitéflertallet ber departementet vurdere situasjonen til Saemien Sijte.

Flertallet er tilfreds med at Kommunal- og regionaldepartementet gjennom tilskudd til Nord-Salten avis og avisen Min Aigi, har fulgt opp kommunalkomiteens merknad, jf. Innst. S. nr. 110 (2002-2003), om å sikre lulesamiske avistilbud.

Flertallet har merket seg at Sametingets medieundersøkelse fra 2000 viser at om lag halvparten av velgerne ved valg til Sametinget ikke forstår samisk, og at om lag halvparten av den samisktalende halvparten ikke kan lese samisk. Opp mot 3/4 av Sametingets velgere er således avhengig av at skriftlig informasjon er

tilgjengelig på norsk for at de skal kunne forstå innholdet. Flertallet vil ut fra dette understreke betydningen av at det gis mulighet for utvikling også for aviser innrettet mot den samiske befolkningen som skriver på norsk. Flertallet viser til merknaden fra komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet i Innst. S. nr. 110 for (2002-2003) hvor det ble uttalt:

"Flertallet vil likevel peke på at mange samer ikke kan lese samisk. Det er derfor behov for aviser innrettet mot den samiske befolkningen selv om de skriver på norsk. Flertallet mener derfor at en styrking av støtten til samiskspråklige aviser ikke må finansieres ved reduksjon i støtten til samiske aviser som skriver på norsk."

Flertallet vil likeså understreke det samme flertallets merknad i samme innstilling hvor en understreket viktigheten av "at tilskuddsforvaltningen gir den nødvendige avstand og uavhengighet i forholdet mellom samiske politiske myndigheter og samisk presse".

Flertallet vil uttrykke sin tilfredshet med at Regjeringen har gjort samefolkets dag, 6. februar, til offisiell flaggdag i Norge fra og med 2004. Flertallet ser på dette som et viktig symbol og uttrykk for et nasjonalt ønske om en sterk og levende samisk kultur.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## 5. **OPPLÆRING**

### 5.1 **Sammendrag**

#### 5.1.1 *Bestemmelsene om retten til opplæring på samisk i grunnskolen*

Sametinget har bedt om at alle samiske barn må sikres rett til individuell opplæring på samisk, både i grunnskolen og i videregående opplæring. Kommunal- og regionaldepartementet har bedt Regjeringen vurdere å senke kravet til antall elever som skal kreves for å opprette en klasse og komme tilbake til Stortinget med dette i løpet av 2003.

Saken er nå til vurdering i departementet.

#### 5.1.2 *Skolefritidsordningen*

Sametinget har bedt om at samiske barns rett til samisk språk må sikres innenfor skolefritidsordningen. Departementet er ikke kjent med at etterspørsel etter samiskspråklige tiltak i skolefritidsordningen ikke er imøtekommet av kommunene. Kommunene får statlig støtte pr. elev i skolefritidsordningen. Det er ingen særskilt støtte for samiske språktiltak i skolefritidsordningen, som det er i barnehagene.

#### 5.1.3 *Timer til samiskundervisning i grunnskolen*

Sametinget ber i sin årsmelding om at staten må refundere kommunenes og fylkeskommunenes utgifter til samiskundervisning fullt ut.

Tildelingskriterier for ordningen med tilskudd til språklige særtiltak er nå endret to ganger siden siste rapport om ILO 169. Det er for tidlig å si hvordan kommunenes reaksjon på tildelingskriteriene blir.

#### **5.1.4 Språktiltak i videregående opplæring**

Det gis tilskudd til ekstra språkopplæring i samisk etter de samme satsene som for fremmedspråklige elever og lærlinger i videregående opplæring. Tilskuddet til opplæring i samisk gis til alle elever som tar samisk som fag uansett nivå.

#### **5.1.5 Etterarbeid i forhold til Det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97S)**

Som del av arbeidet med innføringen av Det samiske læreplanverket, er det utarbeidet planer for etterutdanning og veiledninger knyttet til L97 Samisk. Fag som det er utarbeidet egne læreplaner for i L97 Samisk er prioritert. I andre fag vil arbeidet med kompetanseutvikling ta utgangspunkt i planer for etterutdanning og veiledninger knyttet til L97.

Samisk høyskole vil i løpet av 2003 fullføre sine evalueringsrapporter om Det samiske læreplanverket. Departementet tar sikte på å gi Sametinget en sentral rolle i etterarbeidet med rapportene.

#### **5.1.6 Læreplaner for videregående opplæring**

Samisk utdanningsråd/Sametinget har deltatt aktivt i arbeidet med utforming av læreplanene ved å foreslå medlemmer til læreplangruppene, uttale seg om aktuelle læreplaner og omsette læreplanene til samisk. Alle planene er fastsatt av departementet. Læreplanene gir rom for lokal tilpasning.

#### **5.1.7 De to samiske videregående skolene**

Den framtidige tilknytningsformen for de samiske videregående skolene i Karasjok og Kautokeino har blitt utredet. En arbeidsgruppes utredning konkluderte i 2002 med at disse skolene bør legges under Sametingets administrasjon.

Departementet vil ta stilling til den framtidige tilknytning av de statlige samiske skolene på nyåret i 2004.

#### **5.1.8 Høyere utdanning og forskning**

Regjeringens målsetting er blant annet å styrke samisk høyere utdanning og forskning generelt og øke rekrutteringen av samiskspråklige studenter. Det er viktig å øke kunnskapsgrunnlaget om samiske samfunnsforhold og samisk språk og kultur.

På bakgrunn av Stortingets behandling av St.meld. nr. 34 (2001-2002) har Samisk høyskole utarbeidet et forslag til langsiktig plan for oppgradering av institusjonen til vitenskapelig høyskole.

Når det gjelder planer om et felles vitenskapsbygg for Nordisk Samisk Institutt, Samisk høyskole, Studentsamskipnaden i Indre Finnmark, Samisk Arkiv og Navnekonsulenttjenesten for samiske og finske navn, vil departementet komme tilbake til dette i de årlige statsbudsjettene.

Som ledd i målsettingen om å styrke samisk forskning, jf. St.meld. nr. 34 (2001-2002) og Stortingets behandling av denne, ble Forskningsrådets program for samisk forskning styrket med 3 mill. kroner over statsbudsjettet for 2003.

## **5.2 Komiteens merknader**

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, har merket seg at SFO er fullt utbygd i hele det samiske området. Når det gjelder de statlige samiske videregående skolenes administrative tilknytning, viser flertallet til Innst. S. nr. 110 (2002-2003), der et flertall i komiteen ba departementet utrede tilknytning til disse skolene. Flertallet har merket seg at det i løpet av 2004 blir tatt endelig stilling til skolenes framtidige tilknytningsform.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## **6. SAMISKE HELSE- OG SOSIALSPØRSMÅL**

### **6.1 Sammendrag**

Helsedepartementets og Sametingets oppfølging av NOU 1995: 6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge ble evaluert i 2002. Arbeidet ble utført i nært samarbeid med oppdragsgiver og en referansegruppe oppnevnt av Sametinget. Rapporten konkluderer med at NOU 1995: 6 og de gjennomførte prosjektene har bidratt til større bevissthet om at samiske brukere har særskilte behov. Imidlertid er det fortsatt en utfordring å inkorporere et samisk perspektiv i ordinær utvikling av helse- og sosialtjenester i samiske områder. Sametinget viser blant annet til at NOU-en har vært et faglig løft for samiske helse- og sosialarbeideres arbeid med å systematisere erfaringsbasert kunnskap og sette dette i en faglig kontekst, og at den samiske pasients rolle og behov er satt på dagsorden i ulike faglige og politiske fora på en annen måte enn tidligere. Sametingets prosjektmidler har banet nye veier og fungert ved å være en inspirator for stadig flere kommuner og institusjoner. Samisk kultur og samfunnsforhold er i dag en del av undervisningen på høyskoler, universiteter og i videre- og etterutdanninger innen helse- og sosialfag. Sametinget peker på at Norges engasjement i samiske helse- og sosialspørsmål også vil være viktig i forhold til Norges øvrige urfolksarbeid.

Sametinget og departementet er enige om at Sametinget skal få et mer selvstendig ansvar for forvaltning av tilskuddsmidlene. Kriterier for bruk av midlene skal fortsatt skje i henhold til NOU 1995:6.

### **6.2 Komiteens merknader**

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det er viktig å tilrettelegge til-

fredsstillende helse- og sosialtjenester for den samiske befolkning. Flertallet ser positivt på at dette gjøres i et samarbeid mellom Helsedepartementet og Sametinget, blant annet med utgangspunkt i NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge og Regjeringens handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge 2002-2005.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## 7. SAMISKE NÆRINGER

### 7.1 Sammendrag

En nødvendig forutsetning for utvikling av samisk kultur og språk er at det finnes næringer i samiske bosettingsområder som er bærekraftige og tilpasningsdyktige. Regjeringen vil sikre samisk næringsliv gjennom den generelle næringspolitikken slik at en kan planlegge etter gode og nøytrale rammevilkår. Samtidig har Sametinget gjennom Samisk utviklingsfond særegne virkemidler innen næringspolitikken, som Sametinget selv prioriterer. Samisk næringsliv er blant annet preget av liten tilgang på kapital. De siste rentenedsettelsene på til sammen 4 prosentpoeng vil derfor være av stor betydning for næringslivet i samiske områder. Generelle virkemidler som skatte- og avgiftslette virker også stimulerende på samisk næringsliv.

Sametinget retter i sin årsmelding fokus på samarbeid mellom offentlige aktører i virkemiddelbruken, samordning av tiltak gjennom regionale utviklingsprogram og styrking av partnerskapet med de enkelte fylkene. Det er i tråd med Regjeringens mål om et mer helhetlig og brukervennlig virkemiddelapparat.

Duodji (samisk håndverk og husflid) er både en samisk næringsvei og en samisk kulturbærer- og produsent. Kommunal- og regionaldepartementet vil derfor i dialog med Sametinget og utøverne vurdere tiltak for å styrke næringen.

#### 7.1.1 Fiske

Sametinget og Fiskeridepartementet har institusjonalisert faste møter på politisk nivå en til to ganger i året.

Sametinget har gjennom flere år fremmet forslag om opprettelse av en samisk fiskerisone. Sametinget ønsker også at det i fremtiden vurderes egne kvoter for de samiske områdene. Fiskeridepartementet vil fremme at fiskeressursene er en nasjonal fellesressurs, som skal baseres på en nasjonal forvaltning uten regional forankring, og at dette også er utgangspunktet for vurdering av Sametingets synspunkter i denne saken.

Basert på innstillingen fra en arbeidsgruppe hvor Sametinget har deltatt, har Fiskeridepartementet utarbeidet et høringsnotat med reguleringstiltak for å verne kysttorsken, og som ble sendt ut med høringsfrist 24. oktober 2003.

Fiskeridepartementet har merket seg at Sametinget ønsker at nærhets- og avhengighetsprinsippet legges til grunn ved forvaltning av fiskeriressursene. Det er pr. i dag ikke hjemmel i deltakerloven for å tildele deltakeradgang kun på bakgrunn av geografisk tilhørighet.

### 7.1.2 Reindrift

På bakgrunn av en gjennomgang av tilskuddsordningene over reindrifftsavtalen er disse for inneværende avtaleår (2003/2004) lagt om fra ordninger som i stor grad har vært faste beløp pr. driftsenhet til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping.

Landbruksdepartementet har merket seg at Sametinget krever å bli involvert i det videre arbeidet med reindrifftslovproposisjonen. Det er pr. i dag ikke avklart hvordan en slik medvirkning eventuelt skal finne sted.

I forbindelse med reintallstilpasningen i Vest-Finnmark reinbeiteområde skal det etableres et Reindriftens ressurscenter. Senteret forutsettes å være et viktig bidrag for å legge til rette for arbeidsplasser som fører til økt verdiskaping i og i tilknytning til reindriften.

### 7.1.3 Tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark

Verdien av tiltakene i tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark er nærmere 2,4 mrd. kroner. Det er bestemt som følge av en avtale mellom EFTA-landene, at ordningen med fritak av arbeidsgiveravgift i dette området kan opprettholdes.

### 7.1.4 Indre Finnmark

Kommunalkomiteen ba i Innst. S. nr. 110 (2002-2003) Regjeringen ved den varslede gjennomgangen av tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms å redegjøre for tiltak for å styrke levekårs situasjonen i Indre Finnmark. I tiltakssonemeldingen heter det blant annet at det er et spørsmål om hvor godt levekårsindikatorer knyttet til økonomiske forhold som dekker sysselsetting, dekker de kulturelle aspektene ved samiske samfunn.

Regjeringen har samtidig gjennomført en rekke tiltak som vil styrke næringslivet og sysselsettingen i Indre Finnmark:

- Økt skattefradrag for reieneiere.
- Opprettelse av Indre Finnmark tingrett i Tana.
- Lokalisering av Mattilsynets regionkontor for Troms og Finnmark til Kautokeino.
- Lokalisering av Kompetansesenteret for urfolks rettigheter til Kautokeino.
- Opprettelse av reindriffts ressurscenter.

Det vises også til St.meld. nr. 33 (2001-2002) kapittel 18.5.2 og opprettelsen av Indre Finnmark utviklings-selskap (IFU). Hovedoppgaven for IFU er å utvikle et mangfoldig og lønnsomt næringsliv i Indre Finnmark.

IFU opprettet 4. september 2003 et Indre Finnmark Investeringsselskap (IFI). Med etablering av investeringsselskapet vil en være med på å løse en del av de utfordringer som næringslivet står overfor i Indre Finnmark.

Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark hadde som mål å redusere reintallet og kanalisere en oversys-selsetting over i andre yrker.

Norut NIBR Finnmark har på oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet evaluert omstillingsprogrammet for Indre Finnmark. I stortingsmeldingen er noen av konklusjonene fra evalueringsrapporten gjengitt.

Omstillingsprogrammet har neppe gitt de resultater man kunne håpe på, og det er viktig at erfaringer og resultatene fra evalueringen brukes til å sikre en positiv utvikling i regionen.

De som har kommet best ut av omstillingsperioden er unge personer med klare utdanningsmål. Størst omstillingsutfordringer har det vært for eldre personer med bakgrunn som reindriftsutøvere.

## 7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil understreke at det er en forutsetning at det finnes bærekraftige og tilpasningsdyktige næringer i samiske bosettingsområder dersom samisk kultur og språk skal kunne videreutvikles. Gjennom en kombinasjon av generell næringspolitikk og særegne virkemidler, for eksempel gjennom Samisk utviklingsfond, kan samisk næringsliv videreutvikles.

Flertallet har merket seg at det i forbindelse med reintalltilpasningen i Vest-Finnmark reinbeiteområde skal etableres et Reindriftens ressurscenter. Senteret forutsettes å være et viktig bidrag for å legge til rette for arbeidsplasser som fører til økt verdiskapning i og i tilknytning til reindriften. Flertallet er positive til å styrke samisk utdanning gjennom økt lokal frihet som gir mulighet til å tilpasse læreplaner m.m. for å imøtekomme lokale behov, ikke minst for å ivareta samiske kultur- og håndverkstradisjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## 8. AREAL-, MILJØ- OG KULTURVERN

### 8.1 Sammendrag

#### 8.1.1 *Sametingets myndighet til innsigelser til planer med konsekvenser for samisk kultur- miljø og reindrift*

Sametinget og Områdestyret for reindriften kan reise innsigelse etter plan- og bygningsloven til planer som skaper negative konsekvenser for samisk kulturmiljø eller reindriften. Få saker er brakt inn til Miljøverndepartementet som følge av innsigelse fra Sametinget. I 2002 behandlet departementet 3 planer for Porsanger kommune med innsigelse fra Reindriftsforvaltningen. Innsigelsene blir tatt helt eller delvis til følge.

Planlovutvalget leverte 13. mai 2003 sin andre delutredning med forslag til revisjon av reglene i plan- og bygningsloven. I denne utredningen er det blant annet foreslått å ta inn "sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur" i lovens formålsparagraf. Det er også foreslått at Sametinget ved behandlingen av planer etter loven skal ha de samme rettighetene og pliktene som statlige organ.

#### 8.1.2 *Saker etter naturvernloven - verneplaner*

Sametinget tar i sin årsmelding opp arbeidet med opprettelse og utvidelse av nasjonalparker og landskapsvern

i områder med samisk bosetting. Sametinget har innsigelser til den samiske deltagelsen i verneplanprosessen.

På bakgrunn av vedtak i Stortinget om verneplanarbeidet for Tysfjord/Hellemo i forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 110 (2002-2003), har Miljøverndepartementet i samråd med Sametinget utarbeidet et revidert opplegg for organiseringen av dette arbeidet.

Sametinget mener at den samiske deltagelse i verneplanprosessene etter naturvernloven ikke er god nok. Man ønsker større myndighet og innflytelse i planprosessen og at dette gjenspeiles i lovverket. Miljøverndepartementet vil ta kontakt med Sametinget med tanke på å se nærmere på om man kan bedre behandlingsrutinene innenfor rammen av naturvernloven slik at samiske interesser kan ivaretas på best mulig måte.

Sametinget reiser kritikk mot vedtaket om utvidelse av Stabbursdalen nasjonalpark og det nyopprettede Stabbursdalen landskapsvernområde da vedtaket ikke tar tilstrekkelig hensyn til samiske interesser. Miljøverndepartementet vil påpeke at samiske interesser på ulike trinn i behandlingsprosessen har fått god anledning til å komme med sine merknader og forslag til de ulike verneplanutkast. Resultatet ble at samiske interesser og særlig reindriftens ønskemål er sikret på en meget god måte.

#### 8.1.3 *Skytefelt og samiske interesser*

Sametinget viser til at det vil ha store negative konsekvenser for samiske næringer at Forsvaret planlegger en utvidet og endret bruk av flere skytefelt i samiske områder.

Det er ikke riktig, som det påpekes i årsmeldingen, at det tidligere har vært planlagt en storstilt utvidelse av Hålkavárri skytefelt. Det har kun vært tale om en mindre tilpasning av feltgrensen i terrenget. På noe lengre sikt vil det imidlertid kunne bli aktuelt å etablere en ny sikkerhetssone utenfor eksisterende skytefelt. En tilpasset bruk av Hålkavárri skytefelt er viktig, ikke bare for å sikre nødvendig øving av Forsvaret, men også for å sikre Forsvarets nærvær i Finnmark.

I forbindelse med planlagt endret bruk av skytefelt i samiske områder, legger Forsvarsdepartementet stor vekt på nær kontakt med samiske interesser. Målet er at Forsvarets aktivitet i skytefeltene skal kunne gjennomføres med færrest mulig ulemper for lokale interesser, herunder samenes og reindriftsnæringens interesser.

### 8.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, er oppmerksom på at arealbruk og verneinteresser i enkelte tilfeller kan oppleves å stå i motsetningsforhold til hverandre i samiske bosettingsområder. I slike tilfeller er det ekstra viktig å sørge for at alle hensyn ivaretas i areal- og planarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti viser i den forbindelse til Stortingets vedtak om



verneplanarbeidet i Tysfjord/Hellemo, jf. behandlingen av Innst. S. nr. 110 (2002-2003). Disse medlemmer har merket seg at det er etablert en prosess mellom Miljøverndepartementet og Sametinget for å ivareta de samiske interessene når det gjelder bruk og vern av dette lulesamiske kjerneområdet. Disse medlemmer har forventninger til at denne prosessen følges opp i samsvar med intensjonen i Stortingets vedtak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet i samme innstilling fremmet forslag hvor en ba Regjeringen trekke Hellemo fjorden i sin helhet ut av verneplanarbeidet for Tysfjord-Hellemo-området.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## **9. RETTSFORHOLD OG FORVALTNING AV GRUNN OG NATURRESSURSER I SAMISKE OMRÅDER**

### **9.1 Sammendrag**

#### **9.1.1 Finnmarksloven**

Ot.prp. nr. 53 (2002-2003) Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (Finnmarksloven) ble fremmet den 4. april 2003.

#### **9.1.2 Samerettsutvalgets arbeid sør for Finnmark**

Når det gjelder Samerettsutvalgets videre arbeid sør for Finnmark, så arbeider Samerettsutvalget videre i samsvar med mandatet.

#### **9.1.3 Rammevilkår for videre utvikling av mineraldrift**

I forbindelse med forslaget til ny finnmarkslov har Regjeringen foreslått å endre den någjeldende bergverksloven og innføre særskilte regler for Finnmark for å sikre samiske interesser i forbindelse med mineralaktivitet.

I forbindelse med arbeidet med ny minerallov har det vært avholdt møte både på administrativt og politisk nivå mellom Sametinget og Nærings- og handelsdepartementet. Regjeringen har vært klar på og lagt til grunn at lovverket skal oppfylle Norges folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk.

#### **9.1.4 Olje- og gassutvinning**

Regjeringen har satt i gang et arbeid med en utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten-Barentshavet (ULB), for å sikre at petroleumsvirksomheten i de nordlige havområdene skjer innenfor forsvarlige rammer.

Etter at utredningen ble sendt på høring, har Olje- og energidepartementet, sammen med Landbruksdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet,

avholdt et møte med Sametinget og reindriftsorganisasjonene. Her ble man enige om at det skulle utarbeides oversikter over hvordan samiske interesser har vært involvert i arbeidet med ULB og hvordan de vil bli involvert i det videre arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen som ULB er en del av.

#### **9.1.5 Utvikling av forvaltningsmodell for Svartskogen**

Ved Høyesterettsdom av 5. oktober 2001 ble private grunneiere og rettighetshavere tilkjent eiendomsrett til Svartskogen, som formelt var eid av staten ved Statskog. Eiendomsspørsmålet ble avgjort ut fra en vurdering av alders tids bruk og under hensyn til at brukerne av området har vært og i det vesentlige er samer.

Kommunal- og regionaldepartementet har gitt økonomisk støtte til utredning av en forvaltningsmodell for Svartskogen. Tiltaket vil være nyttig for lokalbefolkningen, og det vil kunne gi myndighetene verdifull kunnskap om hvordan forvaltningen av slike områder med felles eierskap kan organiseres.

#### **9.1.6 Kompetansesenter for urfolks rettigheter**

Kompetansesenteret for urfolks rettigheter ble formelt åpnet den 1. september 2003. Kompetansesenteret har som siktemål å øke kunnskapen om og forståelsen for urfolksrettigheter og samiske rettigheter. En av senterets største utfordringer vil bli å bygge opp en institusjon med faglig nettverk og tyngde i urfolkspørsmål. Senteret finansieres av Kommunal- og regionaldepartementet og Utenriksdepartementet.

#### **9.1.7 Indre Finnmark tingrett**

Den nye domstolen Indre Finnmark tingrett - Sisi-Finnmárkku diggegoddi åpnet den 1. januar 2004. Tingretten er lokalisert til Tana kommune. Regjeringen mener at opprettelsen av domstolen vil være viktig for samisk språk og kultur. Ønsket er at den samiske befolkning skal oppleve at rettsvesenet blir mer tilgjengelig, og at rettsvesenets kunnskap om de samiske sedvaner og rettsoppfatninger skal øke.

## **9.2 Komiteens merknader**

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, ser det som viktig å få avklart rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i områder med samisk bosetting. Flertallet viser til at arbeidet med finnmarksloven og Samerettsutvalgets videre arbeid med områdene sør for Finnmark vil bidra til viktige avklaringer for både den samiske og den øvrige befolkningen i områdene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## 10. SAMEMANNTALLET, REPRESENTASJON OG VALG

### 10.1 Sammendrag

#### 10.1.1 Sametingets valgordning

Sametinget har vedtatt å nedsette et ekspertutvalg som skal se på alle sider av valgordningen. Sametinget har også vedtatt å gå inn for en ordning med fire utjavningsmandater, slik at det totalt blir 43 representanter i Sametinget. Utjavningsmandatene skal forbeholdes det underrepresenterte kjønn, fram til det minst er 40 pst. av hvert kjønn representert på Sametinget.

Stortinget har bedt Regjeringen vurdere en ordning med utjevningmandater, alternativt med en fordeling av disse til det underrepresenterte kjønn. Regjeringen ønsker å vurdere de ulike elementer ved valgordningen samlet. Det innebærer å vente med en vurdering av innføringen og fordelingen av utjavningsmandater, samt andre forhold ved valgreglene, til ekspertutvalgets rapport foreligger, og til Sametinget har kommet med sine forslag.

#### 10.1.2 Kvinner og samemantallet

Over kap. 541 post 72 Samisk språk, informasjon o.a. ble det i 2003 satt av 1 mill. kroner til et samarbeidsprosjekt med Sametinget der ett av hovedmålene er å øke informasjonen om samer og samisk samfunns- liv og å motvirke negative holdninger til samer og samiske spørsmål. Målene med prosjektet er også å få flere til å registrere seg i samemantallet. Kvinner og ungdom er de fremste målgruppene for dette prosjektet.

### 10.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, har merket seg Sametingets og Regjeringens synspunkter med hensyn til Sametingets valgordning.

Flertallet vil vise til vedtak i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 33 (2002-2003) Tilleggs- melding til St.meld. nr. 55 (2000-2001) Om samepoli- tikken, og vil be Regjeringen igangsette en prosess for endring av valgreglene. Dette er viktig for å motivere flere til å skrive seg inn i samemantallet. Spesielt vik- tig er det å få flere kvinner til å melde seg inn, da kvin- neandelen i samemantallet bare er på om lag 36 pst. Flertallet er bekymret for denne skjevfordelingen. Flertallet forutsetter at nye regler er klare så snart som mulig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpar- tiet mener det er prinsipielt riktig at spørsmål om valgordningen for Sametinget bestemmes av den samiske befolkningen selv gjennom deres folkevalgte organ.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil legge stor vekt på Sametingets

vurdering i denne saken og ikke ta stilling til endringa før saken foreligger i sin helhet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, har merket seg at det generelt er lav registrering i samemantallet. Særlig er kvinner under- representert. Det har derfor vært gjennomført prosjekt med det formål å få flere til å registrere seg i same- mantallet. Et av prosjektene var rettet mot kvinner og ungdom. På tross av dette er ikke målet om økt kvinne- andel i samemantallet nådd. Flertallet mener at nye virkemidler er nødvendig for å mobilisere og rekruttere til samemantallet. Flertallet vil under- streke behovet for generelle vervekampanjer der ansvar for oppfølging blir konkretisert.

Flertallet viser til Sametingets brev av 22. mars 2004 til komiteen vedrørende valgordningen. Fler- tallet er tilfreds med at departementet i brev av 2. april 2004 er innstilt på å gå videre med noen av de aktuelle valgordningsspørsmålene, gjerne slik at even- tuelle endringer kan gjennomføres med virkning for valget i 2005.

Komiteens medlemmer fra Fremskritt- partiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## 11. OVERVÅKING AV SAMER

### 11.1 Sammendrag

Sametinget tar i sin årsmelding opp Lund-kommisjo- nens rapport, og har ved flere anledninger bedt om en særskilt redegjørelse for omfanget av overvåking av samer og samepolitisk virksomhet.

I meldingen refereres det fra Dokument nr. 16 (2002- 2003) Årsmelding for 2002 fra Stortingets kontrollut- valg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstje- neste. Det framgår at kontrollutvalget i 2002 har stilt spørsmål ved to registreringer av personer med samisk bakgrunn. Utvalget hadde så langt fått tilbakemelding vedrørende en av de to registreringene. Tjenesten kom der til at det ikke var grunnlag for å opprettholde regi- streringen og at den derfor var slettet.

Verken gjennom Lund-kommisjonens rapport eller i boken "Den hemmelige krigen" er det fremkommet opplysninger om at samer ble overvåket ut fra deres etniske opprinnelse.

Med basis i de senere års undersøkelser rundt over- våkingspolitiets virksomhet, må det legges til grunn at det er foretatt grundige undersøkelser med utgangs- punkt i et svært omfattende kildemateriale. Gjennom den erstatningsordning som ble etablert gjennom den midlertidige innsynsloven, lov 17. september 1999 nr. 73, kunne samer på linje med andre norske borgere begjære innsyn i overvåkingspolitiets arkiver og even- tuelt kreve erstatning dersom de har lidd alvorlig skade som følge av overvåkingsmessige tiltak. En ny grans- king vil således ikke ha betydning for den enkelte sames innsynsmulighet eller rett til erstatning.

På denne bakgrunn ser departementet fortsatt ikke behov for at det igangsettes noen særskilt gransking/undersøkelse av overvåkingspolitiets virksomhet opp mot samer eller samiske miljøer. Det vises imidlertid til at man overfor Sametinget tidligere har gitt uttrykk for at man vil vurdere om Innsynsutvalgets sekretariat kan gi en redegjørelse for antallet samer som har søkt om innsyn og av behandlingen av disse sakene på generelt grunnlag. Dette forutsetter imidlertid at deres samiske identitet er kjent.

### 11.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, har merket seg de problemstillinger Sametinget tar opp i sin årsmelding når det gjelder overvåking av samer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til merknader og forslag i Innst. S. nr. 60 (2002-2003) der medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti anmodet kontrollutvalget for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjenesten (EOS-utvalget) om å undersøke om det er grunnlag for å foreta gransking av opplysninger om overvåking av samer på etnisk grunnlag.

## 12. ERSTATNING TIL UTDANNINGSSKADELIDTE SAMER

### 12.1 Sammendrag

I årsmeldingen for 2003 ber Sametinget Regjeringen om å ta saken om billighetserstatning opp til fornyet behandling.

Det har dessverre tatt noe tid å utrede eventuelle løsninger for utdanningsskadelidte samer. Dette har blant annet sammenheng med at det også er andre grupper som med stor styrke hevder at de har krav på oppreisning og erstatning i ulike former. Regjeringen har nå besluttet at det skal gjennomføres en vurdering av hvordan man kan håndtere kravene fra de ulike gruppene på en helhetlig og ryddig måte. Denne vurderingen vil få betydning for behandlingen av kravene fra de utdanningsskadelidte i forbindelse med 2. verdenskrig. Regjeringen vil legge vekt på at man ikke taper av syne den spesielle bakgrunn som ligger til grunn for de ulike kravene.

### 12.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at Sametinget i sin årsmelding tar opp spørsmålet om billighetserstatning som

har blitt knyttet til forvaltningen Samefolkets fond. Flertallet konstaterer at det har gått noe tid til å utrede eventuelle løsninger for utdanningsskadelidte samer. Dette har blant annet sammenheng med at det også er andre grupper som hevder de har krav på oppreisning og erstatning i ulike former. Flertallet har merket seg at Regjeringen har til vurdering hvordan man kan håndtere kravene fra de ulike gruppene på en helhetlig og ryddig måte. Flertallet vil utfordre Regjeringen til å sørge for en snarlig avklaring når det gjelder disse spørsmålene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine generelle merknader under kapittel 1.2.

## 13. ENKELTE INTERNASJONALE SPØRSMÅL

### 13.1 Sammendrag

#### 13.1.1 FN-erklæring om urfolks rettigheter

Norge deltar aktivt i forhandlingene om en FN-erklæring om urfolksrettigheter, hvor også Sametinget har en rolle. Blant de spørsmål som man fra norsk side har søkt å finne løsning på, er de problemer som er knyttet til spørsmålet om urfolks rett til selvbestemmelse. I samsvar med det norske innspillet legges det opp til en generell anerkjennelse av urfolks selvbestemmelse som skal balanseres opp mot de formuleringer som finnes i FNs resolusjon om fredelig samarbeid mellom stater som ivaretar statenes territoriale integritet, veid opp mot menneskerettighetene.

#### 13.1.2 EU og EØS

Sametinget tar i sin årsmelding opp behovet for fokusering på EU/EØS-relaterte spørsmål. Kontaktgruppen for samarbeid om europapolitiske spørsmål mellom sentrale, regionale og lokale myndigheter samt Sametinget, er en videreføring av prosjektgruppen som ble etablert i mai 2002 under Europapolitisk plattform med det mål å fremme forslag til tiltak for å styrke samarbeidet om EU/EØS-saker. Prosjektgruppen fremmet sin rapport til EØS-koordineringsutvalget 10. januar 2003. Rapporten inkluderer forslag til 22 tiltak som nå skal følges opp av kontaktgruppen.

Norge deltar aktivt i Interreg-III programmene. Over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett er det i 2003 bevilget til Sametinget 2,2 mill kroner til de to samiske programmene Interreg Sapmi i nord og Interreg Åarjel Samien Dajve i sør.

#### 13.1.3 Barentssamarbeidet

Sametinget er involvert i Barentssamarbeidet. De enkelte fylkeskommuner og Sametinget dekker deltakelsen i dette arbeidet. Det er ingen spesiell offentlig støtte øremerket til dekning av disse utgiftene. Over Utenriksdepartementets budsjett bevilges årlig ca. 25 mill. kroner til prosjekter gjennom Barentssekretariatet - også samiske prosjekter. I tillegg benyttet UD årlig ca. 160 mill. kroner til øvrige prosjekter innen eksempelvis miljø, næringsutvikling, helse og atomsikkerhet.

### **13.1.4 Samarbeid med Finland**

Fylkeskommunene i Finnmark og Troms og Sametinget deltar i et samarbeidsprosjekt mellom ni kommuner i Nord-Norge og tre i Nord-Finland. Målet er å stimulere til samarbeid over grensen og bygge ned strukturelle hindringer.

### **13.1.5 Reindrift og internasjonalt samarbeid**

Når det gjelder etablering av et internasjonalt fag- og formidlingssenter for de sirkumpolare reindriftsfolk, er det igangsatt en prosess hvor Landbruksdepartementet skal se nærmere på hvilke muligheter som finnes.

### **13.1.6 Urfolk i bistanden**

NORADs samlede bistand til urfolk utgjør i dag om lag 100 mill. kroner pr. år. Dette omfatter bistand som helt eller i hovedsak har urfolk som målgruppe. Inkluderer en prosjekter der urfolk bare utgjør en mindre del av målgruppen, vil beløpet bli mye høyere. Støtte til urfolk forvaltes både av NORAD og ambassadene, men det meste kanaliseres gjennom frivillige organisasjoner. Norge bidrar også økonomisk til urfolksstøtte og normativt arbeid gjennom multilaterale kanaler. Senter for samiske studier ved Universitetet i Tromsø mottar støtte for å arrangere årlig Forum for urfolksprosjekt i bistanden. Dette skal være et møtested for

bistandsaktører på dette feltet. Utenriksdepartementet har bevilget støtte til Sametingets internasjonale engasjement siden midten av 1990-tallet. Samerådet har samarbeidsprosjekt med urfolk i Sør-Amerika, Afrika og det arktiske området.

Regjeringen legger opp til at arbeidet med støtte til urfolk i bistandssammenheng skal styrkes.

### **13.2 Komiteens merknader**

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil uttrykke tilfredshet med at Norge deltar i ulike internasjonale samarbeidsfora der samepolitiske spørsmål blir drøftet.

## **14. KOMITEENS TILRÅDING**

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

St.meld. nr. 10 (2003-2004) - om Sametingets virksomhet i 2002 - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 6. mai 2004

**Magnhild Meltveit Kleppa**  
leder

**Ivar Østberg**  
ordfører